

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3182/20

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותר: פלוני

נ ג ד

המשיבה: משטרת ישראל

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותר: עו"ד נירה בן דוד

בשם המשיבה: עו"ד ענת גולדשטיין

פסק-דין

השופט ע' גרוסקופף:

לפנינו עתירה למתן צו על תנאי במסגרתה ביקש העותר שני סעדים בקשר לחקירה שניהלה המשטרה (להלן: "המשיבה") נגדו: הראשון, קבלת חומר החקירה מתיק חקירה שהתנהל בעניינו; השני, שינוי עילת הסגירה של תיק החקירה נגדו מעילה של "חוסר ראיות מספיקות להעמדה לדין" לעילה של "חוסר אשמה".

רקע והשתלשלות העניינים

1. בין העותר לגרושתו קיים סכסוך ממושך, אשר הביא לפתיחתם של מספר תיקי חקירה עקב תלונות הדדיות שהגישו למשטרה (להלן: "המשיבה"). התלונה הראשונה, מושא העתירה שלפנינו, הוגשה על ידי גרושתו של העותר ביום 5.8.2013. בעקבות תלונה זו נחקר העותר תחת אזהרה בגין תקיפה ואיומים ביום 8.8.2013, ונגבתה עדותה של חמתו (אמה של גרושתו) ביום 2.9.2013. במקביל, הגיש העותר נגד גרושתו שתי תלונות למשטרה בגין תלונת שווא בימים 5.8.2013 ו-1.9.2013, וכן הגיש שלוש בקשות לסגירת התיק בעילה של "חוסר אשמה" (הבקשות הוגשו בימים 20.8.2013, 21.10.2013).

ו-2.12.2013). ביום 12.2.2014 הודיעה המשיבה לעותר כי הוחלט שלא להעמידו לדין מאחר שאין די ראיות להעמדה לדין פלילי, וכי התיק ייסגר בעילה של "חוסר ראיות מספיקות להעמדה לדין".

2. ביום 18.2.2014 הגיש העותר בקשה לשינוי עילת סגירת תיק החקירה לעילה של "חוסר אשמה". ביום 7.5.2014 דחתה ראשת יחידת תביעות ירושלים (פלילי) את הבקשה, בעיקר מן הטעם שעדות אמה של גרושתו תומכת בתלונה, באופן המבסס על פניו חשד לביצוע עבירה.

3. ביום 3.12.2014 פנה העותר בשנית למשיבה בבקשה לשינוי עילת הסגירה, ולפנייתו צירף צילום מסך של מסרונים שהוחלפו בין העותר לבין גרושתו, מהם עולה לכאורה כי האחרונה מתוודה על שהעלילה על העותר עלילת שווא. ביום 22.12.2014 ענתה ראשת יחידת תביעות ירושלים (פלילי), כי טענות העותר ייבדקו. בעקבות כך, עוד באותו היום נשלח התיק להשלמות חקירה.

4. ביום 8.3.2015 נגבתה עדות העותר ביחס לצילומי המסרונים. העותר טען בעדותו כי הגיע ללא מכשיר סלולרי מאחר שהוא אבד, אך בתשובה לשאלת החוקר עלה כי העותר לא דיווח על אבדה זו. עוד טען העותר כי ידוע לו שגם הטלפון הסלולרי של גרושתו אבד, אך הוא התעקש כי ההודעות אכן נשלחו על ידי גרושתו, וביקש כי המשיבה תברר עם חברת הסלולר אם נשלחו ההודעות האמורות.

5. ביום 1.5.2015 נחקרה גרושתו של העותר תחת אזהרה בחשד למסירת עדות שקר. בחקירתה, הכחישה כי שלחה את ההודעות האמורות, וטענה כי מדובר בשקר. עוד ציינה כי מכשיר הסלולר שלה נגנב במהלך מסיבת חנוכה בגן של בתם המשותפת, וכי היא חושדת שהעותר הוא זה שגנב אותו.

6. מאחר שהטלפונים הסלולריים של העותר וגרושתו אבדו, פנתה המשיבה בבקשה לקבלת צו מחקרי תקשורת. צו כאמור ניתן, וממחקר התקשורת עלה כי לא נשלחו הודעות SMS בין העותר לגרושתו בתאריך הנטען.

7. עקב האמור, ביום 9.6.2015 נחקר העותר תחת אזהרה בחשד למסירת הודעה כוזבת ובדיית ראיות. בחקירתו, טען העותר כי ההודעות שהציג הן אמיתיות והן אכן נכתבו על ידי גרושתו. לאחר שעומת העותר עם ממצאי מחקר התקשורת, השיב כי מדובר

בהתכתבות באפליקציית ה-WhatsApp, ועל כן לא דווחו במחקר התקשרות של חברת הסלולר.

8. ביום 6.7.2015, לאחר שהסתיים ביצוע השלמות החקירה כמפורט לעיל, דחתה ראשת יחידת תביעות ירושלים את בקשת העותר לשינוי עילת הסגירה. העותר לא השלים גם עם החלטה זו, ופנה ביום 27.7.2015 לקצין אח"מ מחוז ירושלים. האחרון השיב לעותר ביום 16.8.2015 כי אין בסמכותו לשמש כערכאת ערעור על ראשת יחידת תביעות ירושלים. בעקבות זאת, הגיש העותר ביום 24.9.2015 ערר לראשת חטיבת התביעות, אשר נדחה ביום 15.11.2015, מן הטעם שסגירת תיק בעילה של חוסר אשמה תעשה רק כאשר אין שמץ של ראיות כלפי החשוד, מצב דברים אשר אינו מתקיים בעניינו. בקשה לעיון מחדש בערר שהגיש העותר נדחתה אף היא ביום 9.12.2015.

9. בחלוף שנתיים, ולאחר שראשת חטיבת התביעות סיימה את תפקידה, פנה העותר ביום 10.12.2017 לראש חטיבת התביעות החדש בבקשה נוספת לשינוי עילת הסגירה. לאחר עיון בפנייה ובתיק החקירה, נדחתה בקשתו ביום 31.12.2017, תוך שצוין כי ראש חטיבת התביעות החדש איננו מהווה ערכאות ערעור על קודמתו בתפקיד.

10. חלפו עוד שנה ו-4 חודשים, וביום 21.4.2019 הגיש העותר ערר נוסף, והפעם למחלקת תביעות בירושלים. גם ערר זה נדחה ביום 24.10.2019 בהחלטת סגן ראש יחידת תביעות ירושלים (פלילי). ואולם, העותר לא אמר נואש, וביום 5.12.2019 פנה ללשכת המפכ"ל. ביום 23.12.2019 השיב ראש ענף חקירות מחוז ירושלים כי הגורמים הרלוונטיים נדרשו זה מכבר לעניינו.

11. בחלוף חצי שנה, פנה העותר ביום 31.3.2020 למשיבה והפעם בבקשה לצלם את חומר החקירה בעניינו. ביום 16.4.2020 ניתן מענה לפיו מוצו כלל ההליכים בעניינו של העותר ולפיכך בקשתו נדחתה.

על רקע האמור, הוגשה העתירה שלפנינו.

טענות הצדדים

12. לפנינו הונחו שני מסמכים: האחד – תחת הכותרת "בקשה למתן צו על תנאי" – עניינו בבקשת העותר כי נורה למשיבה לאפשר לו לקבל לידי את חומר החקירה בעניינו

(להלן: "הסעד הראשון"); השני – תחת הכותרת "עתירה לבג"צ" – עניינו בבקשת העותר כי נורה למשיבה לשנות את עילת הסגירה של התיק נגדו מעילה של "חוסר ראיות מספיקות להעמדה לדין" לעילה של "חוסר אשמה" (להלן: "הסעד השני").

אשר לסעד הראשון המבוקש, טען העותר כי הוא זקוק לחומרי החקירה על מנת להוכיח את חפותו ולשנות את עילה הסגירה של התיק נגדו. כן טען העותר כי מאחר שהעיון נדרש לצורך הוכחת חפותו והגנה על שמו הטוב, הרי שקמה לו הצדקה לעיין בחומר החקירה.

אשר לסעד השני המבוקש, טען העותר כי לאור הראיות שהציג בפני המשיבה, אשר מהן עולה לשיטתו מעל לכל ספק כי התלונות שהגישה גרושתו הן תלונות שווא וכי העותר לא ביצע את המיוחס לו, וכן לנוכח הנחיות פרקליט המדינה בעניין עילות סגירת תיק חקירה, החלטת המשיבה להותיר את עילת סגירת התיק על כנה – איננה סבירה ואיננה מידתית. לטענת העותר, המדובר במקרה בו ברור לכל כי העותר לא ביצע את המיוחס לו. עוד טען העותר כי הותרת עילת הסגירה של תיקי החקירה בעילה של חוסר ראיות גורמת לפגיעה אנושה בפרנסתו, משום שהרישום הפלילי מקשה עליו למצוא עבודה, בפרט כאשר מדובר ברישום העוסק בעבירות אלימות לכאורה, ובשים לב למקצועו כמדריך ירי.

13. ביום 14.6.2020 הגישה המשיבה את תגובתה המקדמית לעתירה. בכל הנוגע לסעד הראשון, מסרה המשיבה כי נוכח חלוף הזמן לא נמצאה תרשומת המעידה על מסירת חומרי החקירה לעותר, ועל כן רשאי העותר לפנות למשיבה בנושא, ולהעתיק את חומרי החקירה בעניינו.

אשר לסעד השני, טוענת המשיבה כי יש לדחות את העתירה על הסף, וזאת ממספר טעמים: ראשית, נטען כי נפל שיהוי כבד בהגשתה. תיק החקירה בעניינו של העותר נסגר ביום 28.1.2014, כאשר העותר מיצה את אפשרויות ההשגה על החלטה המשיבה בדבר עילת הסגירה בסוף שנת 2015, עת נדחה הערר שהגיש, וכן בקשתו לעיון חוזר. משכך, אין להידרש לעתירה בחלוף למעלה מ-4 וחצי שנים. כן נטען כי אין בפניותיו המאוחרות של העותר, שנעשו לאחר מכן, כדי לחדש את הליכי ההשגה ולהתגבר על טענת השיהוי. שנית, טוענת המשיבה כי העותר לא צירף משיבה רלוונטית – היא גרושתו. נטען כי בקשתו של העותר לשינוי עילת הסגירה נשענת על האשמות שונות כלפי גרושתו, ואי צירופה שולל ממנה את האפשרות להגיב לטענות המועלות

כלפיה, כמו גם לקבל תמונה מלאה יותר של התשתית העובדתית. שלישית, גורסת המשיבה כי יש לדחות את העתירה גם מן הטעם שהעותר לא פירט את כלל העובדות הרלוונטיות לעניין, ואף לא צירף את כל המסמכים הדרושים. המשיבה טוענת כי התכתובות בין העותר לבינה לאורך השנים, כמו גם העובדה שטענותיו של העותר נבחנו באופן מעמיק על ידי המשיבה (לרבות ביצוע השלמות חקירה), נעדרו מהעתירה, בעוד העותר ציין רק את פניותיו האחרונות למשיבה מהימים 4.12.2019 ו-12.1.2020, אשר נשלחו לאחר כ-4 שנים מאז מיצה העותר את ההליכים בעניין בקשתו לשינוי עילת הסגירה. רביעית, טוענת המשיבה כי לאור אמת המידה המצמצמת להתערבות שיפוטית בהחלטות בדבר סגירת תיק חקירה, ובפרט כאשר מדובר בהחלטה בדבר עילת סגירת התיק, אין העתירה מגלה כל עילה להתערבות של בית משפט זה. לבסוף, נטען כי יש לדחות את העתירה גם לגופה משהחלטת המשיבה היא מקצועית ועניינית ולא נפל בה כל פגם המצדיק התערבות. המשיבה מבהירה כי טענותיו של העותר נבחנו באופן מעמיק, על ידי מספר גורמים מוסמכים, וההחלטה התבססה על חומר ראיות רב.

14. לאור התגובה המקדמית מטעם המשיבה התבקש העותר להודיע האם הוא עומד על עתירתו. ביום 28.6.2020 השיב העותר בחיוב. בפתח דבריו ציין העותר כי חומר החקירה הומצא לידיו לפני ימים אחדים. לאחר מכן, ובעקבות האמור בתגובת המשיבה, ביקש לצרף את גרושתו כמשיבה לעתירה, אף כי הוא סבור שאין בכך צורך היות שהעתירה עוסקת בהתנהלות המשיבה ולא בתלונה שהגישה גרושתו. לעניין טענת השיהוי, טען העותר כי מקורו של השיהוי הוא במצבו הכלכלי הקשה, אשר לא איפשר לו לממן עורך דין לצורך הגשת העתירה. בנוסף, טען כי לאורך השנים פעל באופן עקבי מול המשיבה כדי למצות את ההליכים מולה, ולהימנע מהגשת העתירה. אשר לטענה בדבר אי הצגת מלוא התשתית העובדתית, טען העותר כי על מנת לקצר את היריעה התמקד בשתי הפניות האחרונות, והסתפק באמירה כללית כי היו פניות קודמות עליהן נענה בשלילה. לבסוף, הקדיש העותר את עיקר התייחסותו לדחיית טענות המשיבה ולהעלאת טענות נגד התנהלותה, ובפרט נגד החלטתה שלא לשנות מעילה הסגירה.

דיון והכרעה

15. בפתח הדברים ייאמר כי הסעד הראשון שהתבקש על ידי העותר – עיון בחומר החקירה בעניינו – ניתן לו, ובכך מוצה העניין. נותרנו, אפוא, עם הסעד השני שהתבקש על ידי העותר – שינוי עילת סגירת תיק החקירה.

16. לאחר שעיינו בעתירה, וכן בתגובה המקדמית שהגישו המשיבים ובהתייחסות העותר לה, הגענו לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות.

17. כפי שתואר בפירוט ובהרחבה לעיל, עסקינן בתיק חקירה שנסגר בתחילת שנת 2014, כאשר בסוף שנת 2015 נדחו הערר שהגיש העותר, וכן בקשתו לעיון חוזר. בכך מוצו הלכה למעשה אפשרויות ההשגה על ידי העותר. הגשת העתירה בחלוף למעלה מ-4.5 שנים לוקה לפיכך בשיהוי ניכר, אשר מצדיק כשלעצמו את דחיית העתירה על הסף (בג"ץ 3373/20 סמיונוב נ' פרקליטות המדינה מחלקת עררים, פסקה 14 (25.6.2020); בג"ץ 7263/13 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (14.9.2014); בג"ץ 9363/12 קטש נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 4 (29.4.2013)). זאת ועוד, בהקשר זה יש לזכור כי "עותר אינו יכול להתגבר על טענת השיהוי בכך שהוא מתעקש, אינו מוכן לדאות בסירוב שהוא מקבל סוף פסוק, וממשיך להתכתב עם הרשויות. [...] דבר זה נכון גם במקום שהרשויות באדיבותן משיבות לפונה שוב ושוב, כי אין בידן לשנות החלטתן" (בג"ץ 410/78 מילס ישראל בע"מ נ' שר האוצר, פ"ד לג(1) 271, 273 (1979). ראו גם: בג"ץ 7826/16 פלוני נ' רשות המיסים לישראל, פסקה 3 (11.1.2017)). על כן, פניותיו האחרונות של העותר אינן יכולות לחסן אותו מפני השיהוי שנפל בעתירתו. נוסף לכך, אף לא ניתן להתעלם מפרקי הזמן הממושכים שחלפו בין פנייה אחת לאחרת בניסיון "להחיות" את הערר של העותר ולשמור אותו "על אש קטנה".

18. למעלה מן הצורך, נציין כי גם בעתירה לגופה לא מצאנו ממש. כידוע, התערבותו של בית משפט זה, בשכתו כבית משפט גבוה לצדק, בשיקול הדעת המוקנה לרשויות החקירה והתביעה בדבר עילת סגירת תיק החקירה היא מצומצמת ושמורה היא למקרים חריגים, כאשר מדובר בהחלטה בלתי סבירה באופן קיצוני או מהותי (בג"ץ 4849/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (27.11.2018); בג"ץ 69/15 גדג' נ' משטרת ישראל מחוז דרום, פסקאות 8-9 (5.1.2016)). המקרה שלפנינו אינו נמנה בגדר אותם מקרים. החלטת המשיבה לסגור את תיק החקירה נגד העותר בעילה של חוסר ראיות מספיקות להעמדה לדין התקבלה על יסוד חומר ראיות מקיף, ובכלל זאת עדות גרושתו; עדות אם גרושתו אשר נכחה באירוע ואשר תומכת בגרסת גרושתו; ודו"ח הפעולה של השוטר שהוזעק למקום. יתרה מכך, בעקבות פנייתו של העותר לשינוי עילת הסגירה התבצעו פעולות חקירה נוספות, לרבות מחקר תקשורת בהתאם לבקשתו, אשר תוצאתן לא רק שלא תמכה בגרסת העותר, אלא אף הביאה את המשיבה לחקור אותו תחת אזהרה בחשד למסירת הודעה כוזבת ובדיית ראיות. כך ממש. לאלה יש להוסיף כי בקשתו של העותר לשינוי עילת הסגירה נבחנה על ידי מספר גורמים – פעמיים על ידי ראשת יחידת תביעות ירושלים (פלילי), שלוש פעמים על ידי ראשת חטיבת התביעות (לרבות בקשה לעיון חוזר

שהגיש העותר) ופעם נוספת על ידי סגן ראש יחידת תביעות ירושלים (פלילי). לאחר שבחנו את טענותיו, הגיעו כל הגורמים הללו למסקנה דומה. בהתחשב בכל אלה, מצאנו כי החלטות אלה, המבוססות על שיקול דעתן המקצועי של רשויות החקירה והתביעה, כמו גם על הניסיון והידע שלהן, הן סבירות ואין בנמצא פגם המצדיק התערבות.

19. לבסוף, לא נעלמה מעינינו טענת העותר בדבר ההשלכות העשויות להיות לסגירת תיק החקירה בעילה של חוסר ראיות על פרנסתו. אכן, תיקי חקירה שלא נסגרים בעילה של חוסר אשמה מופיעים ברישום המשטרה הפנימי אשר יכול להימסר לגורמים המנויים בחוק (ראו סעיף 11א והתוספת השלישית לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981). ואולם, בשים לב לכך שבחודש הבא יחלפו 7 שנים מאז האירוע מושא תיק החקירה, בפני העותר עומדת האפשרות לפנות אל המשיבה לביטול הרישום בעניינו, בהתאם לתקנות המרשם הפלילי ותקנת השבים (אמות מידה לביטול רישומי משטרה), התשס"ט-2009, ובכך יש כדי לתת בידיו תרופה לעניין זה.

20. סוף דבר: בכפוף לאמור בפסקה 15 לעיל, העתירה נדחית. העותר יישא בהוצאות המשיבה בסכום של 3,500 ש"ח.

ניתן היום, י"ח בתמוז התש"ף (9.7.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט